

Av Kari Røykenes f. 1961

kari.roykenes@betanien.no

Høgskolelektor ved Betanien Diakonale Høgskole, Bergen

Metodetriangulering

– et metodisk minefelt eller en beri

Flere fagområder, deriblant profesjonsforskningen, har tatt i bruk ulike metodiske tilnærminger for å få en mer helhetlig forståelse av fenomenene det forskes på.

Metodetriangulering innebærer at bestemte fenomener studeres fra ulike synsvinkler og synspunkter, og at problemstillingen belyses ved hjelp av forskjellige metoder (1). Selve ordet triangulering stammer fra landmåling og navigasjon, og er en prosess hvor en benytter to punkter for å finne den ukjente avstanden til et tredje punkt. Innen forskning er triangulering ikke bare blitt brukt om triangulering av metode. Men også triangulering av data hvor en anvender ulike datakilder, forskertriangulering som involverer flere ulike forskere samt teoritriangulering hvor flere teoretiske perspektiv blir brukt for å belyse et fenomen. I denne kronikken vil jeg forsøke å belyse triangulering av metode. Intensjonen er å vise at metodetriangulering utfordrer forskeren mer enn hva andre metoder ville ha gjort, og at en ved å triangulere

har muligheten til en bedre og utvidet forståelse av fenomenet det forskes på.

ULIKE KUNNSKAPSSYN

Sammenlignet med rene kvalitative eller kvantitative metoder, er metodetriangulering en forholdsvis ny tilnærming og utformingen av denne er fremdeles under utvikling. Det er ulike måter å triangulere metoder på (2). Én måte som blir eksemplifisert i kronikken, er å anvende kvantitative metoder (for eksempel spørreskjema) for å kartlegge utbredelsen av et fenomen blant mange personer, for så ved hjelp av kvalitative metoder (for eksempel intervju) å få dybdekunnskap om fenomenet. En annen vanlig måte å triangulere metoder på er først å bruke kvalitative metoder for å få mer kunnskap om et område som ikke er klart definert av forskeren, for deretter å utarbeide spørreskjema som blir distribuert til flere personer.

En utfordring ved metodetriangulering er i følge Dootson (3) at metodevalget ikke er tilstrekkelig veloverveid hos alle forskere som velger å triangulere metoder. Han hevder at mange forskere ikke forstår kompleksiteten ved å blande metoder, som tradisjonelt har representert ulike forsknings-

tradisjoner, fullt ut. McEnroy og Richards (4) hevder at en kombinasjon av kvalitative og kvantitative metoder representerer et metodisk «minefelt» fordi de representerer ulike kunnskapssyn, virkelighetsoppfatninger, forskningsstrategier og tolkning av funnene. Kvantitative metoder har vært knyttet opp mot et positivistisk grunnsyn hvor målet har vært å finne objektive fakta på bakgrunn av empiriske observasjoner. Forskningsprosessen har derfor vært preget av klare strukturer (4). Kvalitative tilnærminger har derimot hatt fokus på det subjektive og vært mer fleksible. Et kjennetegn ved kvalitative metoder er blant annet at trinnene i forskningsprosessen i stor grad går over i hverandre (5), og kvalitative metoder har gjerne vært knyttet til fortolkningstradisjon (4).

Howe (6) sier at selv om forskning og forskningsmetoder tradisjonelt har vært knyttet opp mot ulike grunnsyn og paradigmer så er ikke denne tilknytningen nødvendig. Andre igjen (6) hevder det er en tendens til at mange forskere setter likhetstegn mellom metode og kunnskapssyn, men at det er sjelden kunnskapssynet fastsetter metoden. Man bør derfor ikke



kelse av fenomener?

fokusere på konflikter mellom ulike syn, men i stedet på hvilke metoder som er hensiktsmessige i forhold til å belyse fenomenet det forskes på.

EN NØDVENDIGHET INNEN PROFESJONSFORSKNING?

Hovedargumentet for å triangulere metoder innen profesjonsforskning synes å ligge i det som kjennetegner forskningsområdet. Profesjoner innen helse- og sosialfag blir gjerne definert inn under profesjoner som skal fungere som statens og kommunenes serviceorgan til befolkningen (7). Forskning her vil derfor innbefatte utviklingsarbeid og forskning som produserer kunnskap om profesjonsfeltet, kunnskap om utdanningen til personer som skal arbeide i profesjonsfeltet, og kunnskap om sammenhenger mellom utdanning og arbeide i profesjonsfeltet (8).

Områdene for profesjonsforskning indikerer at det er en nær og direkte relasjon til publikum (9), noe som skiller seg fra andre forskningsarena. Konteksten for utøvelse av profesjonen er derfor spesiell, og profesjonsutøveren skal formidle og bruke vitenskapsbasert kunnskap innen et praksisfelt som er preget av «relasjonar, moralske dilemma

og såkalt taus kunnskap»(9). For å imøtegå denne kompleksiteten, og forsøke å belyse den, kan metodetriangulering være et verktøy som kan bidra til å utvide forståelsen.

HELHETLIG FORSTÅELSE ELLER BEKREFTELSE AV FUNN?

Som tidligere nevnt er det en del utfordringer knyttet til rammene for fortolkning og forståelse av de ulike typer data som de ulike metoder gir. Komplette data («completeness») er fremstilt som en av retningene innenfor metodetriangulering (10). Tilhengere av denne retningen hevder at målet ved metodetriangulering vil være å få mer fullstendige data om fenomenet, noe en kan oppnå fordi metodene videreutvikler og utfyller hverandre. Vi får en vekselvirkning som kan bidra til rikere og mer detaljert kunnskap om fenomenet. Dette er kunnskap man ikke i samme grad får ved å anvende bare en metode (10,1). Representanter for denne retningen vil hevde at en ikke kan forvente å se identiske funn ved å triangulere metoder. De fraråder triangulering som et mål for å øke funnenes validitet (11,12).

Bekreftelse («confirmation») er

en annen retning innenfor metodetrianguleringen (10), og blir trukket frem som en av de mest kontroversielle. Tilhengere av denne retningen hevder at ulike metoder kan støtte hverandre ved at eventuelle svakheter ved en metode vil kunne motvirkes av styrken ved en annen. Følgelig er da triangulering det som skal til for å kunne produsere mer reliable og bekreftede resultater (10). Det foreligger ingen konsensus på dette feltet og ikke alle er enige i at metodetriangulering gir denne muligheten. Williamson (13) hevder at triangulering av metoder ikke utrykker problemene som ligger i datainnsamlingen de enkelte metodene representerer. Metoder som har oppstått via ulike tradisjoner gir ikke større nøyaktighet, men kan bidra til å utvide analysen, hevder han.

ET EKSEMPEL

For å synliggjøre kompleksiteten i metodetriangulering kan følgende prosjekt fungere som et eksempel. Prosjektet kan defineres inn under området relatert til utdanning for arbeid i et profesjonsfelt (8). Hensikten med prosjektet er å øke troen på egen mestring hos sykepleierstudenter i forhold til matematikkunnskaper og legemiddelregning. I

dette prosjektet vil metodetriangulering bli benyttet for å få et så komplett bilde (completeness) som mulig av studentenes kunnskaper innen matematikk, deres forhold til matematikk og legemiddelregning samt deres progresjon underveis i prosjektet. For å kartlegge hvilke studenter dette gjelder vil kvantitativ metode i form av spørreskjema bli benyttet. På bakgrunn av resultat av kartleggingen vil aktuelle kandidater få tilbud om å delta i eget undervisningsopplegg. I oppstart, underveis og i avslutning av undervisningsopplegget vil både kvalitative og kvantitative metoder for innsamling av data bli benyttet. Eksempelvis vil kvalitative metoder i form av fortelling og kvantitative metoder i form av rene matematikktester bli brukt. Ved å bruke fortelling vil en ha mulighet til å få et mer nyansert bilde av studentenes tidligere mestringsopplevelser eller nederlag innen matematikk, noe som har stor betydning for hvordan undervisningen legges opp. På en annen side har også matematikktester som gir informasjon om studentenes kunnskapsnivå stor betydning.

AVSLUTNING

Grad av validitet synes å avhenge

av hvilke metoder som brukes og hvor langt fra hverandre de står med henhold til kunnskaps- og virkelighetssyn. Selv om skillet tradisjonelt har gått mellom kvalitative og kvantitative metoder, kan også variasjonen innenfor disse være store. Ryen (14) hevder at det råder større ulikheter innad i den kvalitative forskningen enn mellom kvantitativ og kvalitativ forskning. På denne bakgrunnen kan en se for seg en mulighet til å metodetriangulere med den hensikt å bekrefte funn.

Uavhengig av hvilket av disse forklaringsparadigmene en legger til grunn, vil det å anvende metoder som tradisjonelt har representert ulike paradigmer, kunne utfordre forskere som velger å triangulere metoder. Til tross for at metodetriangulering vil kunne være mer utfordrende enn andre «renere» metoder, er metodetriangulering innen profesjonsforskning et godt redskap til å studere flere og ulike sider ved et fenomen. Dette kan være med på å bidra til en mer ydmyk holdning i forhold til fenomenenes kompleksitet. «Paradoxically, we know more and doubt what we know. Ingeniously, we know there is always more to know» (15 s. 934).

REFERANSER:

- 1. Grønmo S.** Samfunnsvitenskaplige metoder. Bergen: Fagbokforlaget, 2004.
- 2. Creswell JW.** Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Thousand Oaks, CA: SAGE Publication, Inc. 2003.
- 3. Halcomb E, Andrew S.** Triangulation as a method for contemporary nursing research. *Nurse Researcher*, 2005;13:71–82
- 4. McEvoy P, Richards D.** A critical realist rationale for using a combination of quantitative and qualitative methods. *Journal of Research in Nursing*, 2006;11:66–78.
- 5. Grimen H.** Samfunnsvitenskapelige tenkemåter. Oslo: Universitetsforlaget, 2004.
- 6. Johnson R.B, Onwuegbuzie A.J.** Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational Researcher*, 2004;33:14–26.
- 7. Nygren P.** Handlingskompetanse – Om profesjonelle personer. Oslo: Gyldendal akademiske, 2003.
- 8. Wilhelmsen B.U.** <http://gammel.uhr.no/nasjonale-rad/nrhs/dokumenter/april2005/wilhelmsen-filer/frame.htm>
- 9. Hoel TL.** KUPP-programmet og behov for profesjonsforskning. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, 2005:304–401.
- 10. Risjord MW, Dunbar SB, Moloney MF.** A new foundation for methodological triangulation. *Journal of Nursing Scholarship*, 2002;34:269–272.
- 11. Morse JM, Field PA.** Qualitative Research Methods Health Professionals. Thousand Oaks. 1995
- 12. Denzin NK, Lincoln YS.** Introduction. The Discipline and Practice of Qualitative Research. I: Denzin NK, Lincoln YS. [red]. *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publication, Inc. 2000.
- 13. Williamson GR.** Illustrating triangulation in mixed-methods nursing research. *Nurse Researcher*, 2005;12:7–18.
- 14. Ryen A.** Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid. Bergen: Fagbokforlaget, 2002.
- 15. Richardson L.** Writing. A Method of Inquiry. I: Denzin NK, Lincoln YS. [red]. *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publication, Inc. 2000.

